זיקוקין דנורא

כתבי הרה"ח רבי מאיר בערנשטיין זצ"ל הי"ד

- מאמר ג' בסדרה -

על הרה"ח רבי מאיר שלמה בערנשטיין זצ"ל הי"ד כבר כתבנו ב"נחלת צבי" גליון ו' עמ' ע"א, והיות שבגליון הקודם - קובץ ח' - נשמט מסיבה טכנית המאמר "זיקוקין דנורא", לכן אנו משלימים כאן מ' סעיפים במקום כ"ה סעיפים שיש בכל מאמר.

א) ר' מרדכי קאפיט קעוויטשער סיפר בשם הסטאלינער זצ"ל שאמר: א נישט אויס געשלאפינער, איז מען כאיסקופה הנדרסת תחת רגלי היצר.

ב) מנחם דוברוביצער אמר: "כי השתות יהרסון" היינו הגוף, אז אפילו "צדיק מה פעל", אפילו הצדיק אינו יכול לפעול כלום. וכך היתה השיחה במוצאי יו"ט קודם ברכת המזון, ואמר אדמו"ר (שליט"א) [זי"ע] שאפילו קודם המעמד הגדול והנורא היא קבלת התורה, ג"כ כתוב ויוצא משה וגו' בתחתית ההר, ופי' ז"ל שהיו ישנים קודם קבלת התורה. וזה כדי שיהי' מוחם זך וצלול לקבלת התורה.

ג) אומרים בשם הסטאלינער זצ"ל, מי שהוא בר דעת, כשעומד מהסדר, שומע כבר שמדפקים לומר סליחות. ואדמו"ר (שליט"א) [זי"ע] סיים על זה מאותו ענין, מה שתיכף אחר פסח קוראים הקריאה של יום הקדוש בפרשת אחרי.

ד) מענין אהבת חברים, מה ששמע ר' צבי קריניקער (נ"י) [ז"ל] מהדראביטשער זצ"ל שאמר: עס איז דאך נישט דא קיין קרימערע זאך פון קלעפקעס, ועכ"ז אז מען נעמט צו זאמען אסאך קלעפקעס אין איינעם ווערט פון דעם א גאנצע כלי, א פאס.

ה) איין האר איז דאך גארנישט, און אז מען נעמט ציזאמען אסאך אין איינעם, ווערט פון דעם א גאנצער בעזים, און מען קען דערמיט אומעדים אויסקערין.

ו) סיפר ר' א. י. מהורדוק נ"י כשבא המגיד מסטעפין זצ"ל, כשהיה עוד רך בשנים להמגיד זצוק"ל, וראה שם אחד מתפלל בשני זוגות תפילין ביחד, ושאל עליו מי הוא זה, ואמרו לו שהוא הרב מבארדיטשוב זצ"ל, אח"כ ראה עומד מן הצד במזרח אברך אחד ומתפלל, וכל מלה ששמע ממנו, היה חותך את מעיו וירד לחדרי בטנו, ושאל גם עליו, ואמרו לו שהוא הר"א הגדול זצ"ל, וזה היה בראש חודש, והמנהג היה שם שהש"ץ המתפלל מוסף לבוש שטריימיל. כשהגיעו למוסף ורמזו להרב ר' אהרן הגדול שהוא יתפלל לפני התיבה, וסבבו אצל החברייא לראות אם נמצא אצל מי שטריימיל, ולא מצאו. והמגיד מסטעפין היה לו שטריימיל שלקחו מאיש לא טהור ר"ל, ובכל פעם שלבשו היה לו מחשבות זרות, וכעת אמר הגיע שעת הכושר לידי, ופתח תיכף ומיד חבילתו והוציא השטריימיל ומסרו לידי הר"א הגדול, אחר התפילה

נחלת צבי - ט קובץ במה למשנת החסידות ותולדותיה עמוד מס 46 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

הלך אצלו הר"א הגדול, ושאל אותו אצל מי לקח השטריימיל, ואמר לו שהוא מבטיחו מהיום והלאה שלא יהיה לו עוד מחשבות זרות בתוך התפילה.

ז) זה המעשה ידוע כשקרא הרה"ק רמ"מ מוויטעבסק זצ"ל התנאים בבית המגיד זצ"ל מהתחתנות בת הר"א הגדול זצ"ל (שזה כבר היה אחר הסתלקותו) עם הטשערנאביל'ר זצ"ל, ונתעלף הרמ"מ כשהגיע לקרות מצד אבי הכלה, וכשהקיצו, שאל אותו המגיד, מדוע התפלא כל כך, הלא הוא מכיר אותו מחייו? ואמר לו שלא ידע כל זה בחייו, שהוא ראה אותו בלבוש שיש לחד בדרא, או תרי בדרא.

ח) פעם אחת עמד חסיד אחד אצל המגיד מסטעפין זצ"ל, ושמע איך שהיו מדברים סרה על הסטאלינער זצ"ל, והיטב חרה לו עד למאוד, אבל מחמת מורא מהעולם שלא יכהו, שם ידו לפיו ושתק, ורק את זה אמר שאעפ"כ כדאי לילך חמשים פרסאות לשמוע את תפלתו של הסטאלינער זצ"ל. והשיב ע"ז המגיד מסטעפין זצ"ל, כשיבוא משיח ויהיה קיבוץ גלויות, ואז מי יתפלל, לפני העמוד ר' אשר סטאלינער.

ט) מקודם נסע המגיד מסטעפין להורדוק, ורצה להיות שם מגיד, ואח"כ בשעת הדרשה אמר ויפגע במקום וילן שם, אז דער צדיק קומט און דער אורט קריגט זיך מיט אים, איז דיא עצה ויקח מאבני המקום, זאל עהר נעמען א צדיק פון דעם אורט, וישם מראשותיו, עהר זאל ווערין דער ראש, וסיים נעמט אייך ר' משה'ן פאר א מגיד, והוא נסע משם.

י) כשבא הסטאלינער זצ"ל להורדוק עם אדמו"ר הזקן זצ"ל כשהיה עוד רך בשנים, הלך לביהכנ"ס שהתפלל שם הר' משה ז"ל והגביה מעט טליתו, ואמר לבנו הוא אדמו"ר הזקן זצ"ל שיביט בפניו.

יא) לבנו של הר' משה ז"ל היה לו בהמה אחת, במשך הזמן היה מגיפה ר"ל על הבהמות, ובהמתו לא מתה. פ"א בכה ר' משה בדמעות שליש והתאונן מאוד, ואמר לבנו ראה איך שאנחנו רעים וחטאים מאוד, ויוצאים מכל אחב"י, שאפילו מדת הדין לא שלטה בנו כמו ששלטה אצל אחב"י, תיכף אח"כ מתה ג"כ בהמתו של בנו, זה שמעתי מר' א.י. מהורדוק.

יב) אחר התחתנות של הריזינער זצ"ל עם אדמו"ר הזקן זצ"ל, התאונן מאוד הריזינער והתרגז על חסידיו ואנשי שלומו, על שלא הניחו אותו שיזדמן יחד עם הסטאלינער זצ"ל, ואמר דיא רשעים האבין מיר נישט גילאזט, וועהן מיר וואלטין זיך ציזאמען גיקומען מיטען אלטין מחותן, וואלט גיוועזין שבת אויף דיא וועלט.

יג) קודם החופה אמר הריזינער לאדמו"ר הזקן שיאמר להחתן איזה דבורים, והוא אמר להריזינער שהוא יאמר לו, ואמר לו הפסוק ותקח הצעיף ותתכס, ופי' רש"י לשון "ותתפעל כמו ותקבר ותשבר". והקשה וכי לא מצא רש"י הק' רק אלו התיבות לדוגמא. ופי' הוא זצ"ל כי יש לכל אחד שלשה זמנים בימי חייו, והם אחד בשעה שנולד, שני בשעת החתונה, זה זמן היותר מובחר בימי חייו, והשלישי הוא שעת מיתה ר"ל, ומובן מעצמו שבאלו הזמנים הראשון והאחרון, אין לו לאדם שום התפעלות, מצד שאין לו דעת, או מחמת שכבר הולך לעולמו, לאפוקי בזמן הממוצע, אז הוא עיקר ההתגברות וההתרגשות והתפעלות. ועל זה פי' רש"י שהצדיקת לא נתפעלה כלל וכלל מיום

הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

חתונתה, רק שוה בשוה, כמו ותקבר בשעת מיתה, או ותשבר מלשון שבירה כמו בשעת לידתה.

יד) אדמו"ר הזקן זצ"ל היה מנהגו ליסע ללאדמיר על כ"ב בתמוז, פעם אחת כשבא ללאדמיר הוכרח לצאת משם מחמת מורא מהמסירות שהיו אז, והוכרח להיות בשבת קודש בעיר סטילא, ויום כ"ב היה ביום א', ושני בעלי בתים הזמינו אותו על ש"ק, ואמר לאחד שאצלו יהיה ביום א' יום ההילולא, ביום א' הלך ללאדמיר על הציון, ואח"כ חזר תיכף לעיר סטילא. שני חברים היו שנהגו לילך בכל שנה על הציון ללאדמיר, ובאותו השנה נפטר אחד מהם ל"ע, והלך חבירו לבדו ללאדמיר, וכשבא סמוך ליער אחד, מצאו כבר את חבירו עומד מוכן נגדו, ונבהל מאוד ע"ז, ואמר לו שאל יפחד כלום מפניו. וסיפר לו שטען בפני הבית דין של מעלה שרצה לילך על הציון כמנהגו בכל שנה, ועיינו שם בדינו ופסקו שאם נהג כן כל ימי חייו, אי אפשר לבטלו ממנהגו, והלכו ביחד עד שנפרדו זה מן זה, וכשחזר דרך סטילא ונכנס לאדמו"ר הזקן זצ"ל וארכבותיו דא לדא נקשן, וסיפר לו המעשה, אז אמר אדמו"ר הזקן זצ"ל לבעל האכסניא, נו זעסט שוין אז היינטיגער טאג איז גלייך אזוי וויא שבת.

טו) שלמה נח"ס סיפר שפעם אחת קודם הקפות בשמחת תורה היו העולם שמחים מאד וטובי לב, ורקדו הרבה, והוא ז"ל טפח בידיו הק' ואמר להם אז וועהן איר זאלט אלע מאל אזוי זיין, וואלט איך אויף אייך אנדערש גיקאנט קוקען.

טז) כששב הרבי ר' בונם זצ"ל מגרמניא לרגלי ענייניו ועסקיו בענין הרפואות שהיה רוקח, בא להחוזה מלובלין זצ"ל, ולא רצה ליתן לו שלום, ולא היה יודע מה לעשות. אמר לו היהודי הק' שילמד המשנה של מאד מאד הוי שפל רוח, שלשה ימים, וכן עשה, אח"כ כשבא לפני החוזה עוד הפעם, נתן לו שלום. ופירש לו הטעם, שזה היה בשביל שהיה לו מעט התנשאות כשהיה בגרמניא, ושמר את עצמו שלא יכשל בשום נדנוד קל, ובשביל זה לא רצה ליתן לו שלום.

יז) אדמו"ר (שליט"א) [זצ"ל] דיבר מהרמב"ם איך שהשגיח על כל דבר ודבר ועל כל פרט ופרט איך שצריכים להתנהג באכילה ודיבור וכו', ועכ"ז החזיק את עצמו שלא עשה כלום. ודיבר הרבה מגדלותו של הרמב"ם, ואמר שהספרים כותבים בשם הרמב"ם שכל מי שאינו שמח בשמחת בית השואבה, הוא שוטה וגס רוח.

יח) רבי אלעזר לייב מפלאטניצע נסע פ"א לרבינו (שליט"א) [זי"ע], בדרך פגעו בו כמה הרפתקאות עד שבא לקארלין, ובעת קבלת שלום שאל אותו רבינו למה הוא רץ כ"כ לקארלין, ראה מה עלתה לך בדרך, והשיב לו שיש בקבלה שכשנוסעים להצדיק שוקלים היערות והדרכים שנוסעים להצדיק, א"כ יגיע לחלקו עוד מעט רפש וטיט ומים וביצות שפגעוהו בדרך, אמר לו רבינו א"כ צריכים להיות צדיק, על זה השיב לו לעזר לייב, דאס איז אייער זאך.

יט) לפני שנסע רבינו (שליט"א) [זצ"ל] לא"י בנסיעה זו ת"ש, והתחולל הרעש בעולם לפני המלחמה, ולא ידעו עדיין לצד מי תעמוד איטלי', ואם תצא בכלל למלחמה, אמר רבינו לאהרן שלמה שאיטלי' תצא למלחמה לצד גרמני', ואהרן שלמה פילפל עמו אודות זה. גם רבינו אמר לו: איר (אנחנו הגרים בא"י) וועט אויך נישט לעקין קיין האניג, אבער אנחנו

בחו"ל וכו'. ושאל אותו א"כ מדוע נוסע לביתו, אמר לו איר זעהט דאך אז איך מיז פארין. ואמר לו עוד שעיקר המלחמה יהיה במזרח על הים מאלכסנדרי' עד קוסטנטינא, כך שמעתי מאבי ז"ל די לעצטע מלחמה וועט זיין אויפין ים.

כ) כשלשה חדשים לפני פרוץ המלחמה הקודמת הלך פ"א רבינו ז"ל בחצר בלילה, ונשען על ידי ר' ישראל קאפילס מטברי', אמר לו א גרויס חשכות גייט אראפ אויף דיא וועלט.

כא) הסטאלינער זצ"ל אמר: עס איז בייא אונז קיין ארבייט נישט ארויף צו שטעלין א יונגען מאן אויף א הויכע מדריגה, נאר מיר ווילען אז מען זאל אליין אויס הארויען.

כב) כמו כן כתוב בשם הר"מ מקאברין זצ"ל, מי יעלה בהר ה' ומי יקום במקום קדשו, דער עיקר איז נאר אז מען זאל דארטין קאנין בלייבין שטיין, ווארים ארויף גיין קאן איטליכער.

כג) מבנו הזקן זצ"ל פעם אחת אמר לאברכים, דעם ערשטין יאר האב איך אייך אויף דעם זינען אייך צי היטען, דערנאך דארפט איר זעהן אליין אייך צו היטען.

כד) פ"א אמר לאחד ממקורביו: הפתח של הגן עדן הוא אצל פתח גיהנום, ואנחנו הלכנו (נעמען) פעררייכערין דיא לילקע, האבין מיר גינומען א קויל פון גיהנום האבין מיר דיר דארטין גיזעהן, און דיך ארויס גענעמען פון דארטין, זעשע פין היינט אן, אז דיא זאלסט זיך צו פיליוורען.

כה) אביו של נחום מרדכי נסע על פסח לסטולין, וכשהגיע לשם קודם אור היום, ואדמו"ר הזקן היה כבר בחדריו, והיונגער עמד עם אברכים ודיבר עמהם מעניני פסח, ואמר שכתוב בספרים שעל אותיות חשמ"ל אינו מועיל תשובה, ר"ת ח'מץ ש'קר מ'רמה ל'צון, ואמר להם השייכות שיש לחמץ עם השלשה, רק כשנזהרים ממשהו חמץ, ממילא ניצולים מאלו השלשה.

כו) ואמר להם מדוע ברא ה' שני עינים באדם, זה הוא כדי שבעין ימינו יראה חסרונות עצמו ואת מעלת חבירו, ובעין השמאלית יראה מעלת עצמו ואת חסרונות חבירו, וזה היתה הכוונה של נחש מלך עמון (שמואל א') ויאמר אליהם נחש העמוני בזאת אכרות לכם ברית בנקור לכם כל עין ימין ושמתי חרפה על כל ישראל, הנחש הוא ידוע מי הוא, וכוונתו היתה רק שיראו בעין (ימין) [שמאל] חסרונות חבירו.

כז) ואביו זצ"ל אמר לאחד בענין אהבת חברים, אז דיא שטייסט אויף און גייסט ארויס אין גאס, און זעהסט א יודין, נעמסט אים גלייך אן פאר א צדיק גמור, און אז דיא דערזעסט עפעס ביי אים א נידעריגע זאך, פאלט עהר ביי דיר אראפ, און וואס מער דיא קוקסט זיך צו צי אים, ווערט ער בייא דיר אלץ מער געפאלין, ביז וואנען דיא באקומסט אים גלייך פיינד. מיר אבער אז מיר זעהען א מענטש, נעמען מיר אים אן פאר א רשע גמור, און דערנאך אז מיר זעהן אז עהר גייט מיט ציצית, ווערט עהר בייא אונז א ביסיל טייערער, און אז מיר זעהען אים גיין דאווינען, ווערט ער בייא אונז נאך חשובער, און א.א.וו. ביז וואנען מיר באקומען אים אין גאנצען ליעב.

כח) אדמו"ר הזקן זצ"ל אמר: שספרי מהר"ל, הם סגולה ליראת שמים.

נחלת צבי - ט קובץ במה למשנת החסידות ותולדותיה עמוד מס 49 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

כט) פעם אחת עמדו אצלו שלשה חסידים, ואמר פירוש על פסוק "ירבו עצבותם אחר מהרו", וכל אחד שמע הפירוש באופן אחר, א', פון וואנעט מערט זיך עצבות, ווייל אחר מהרו, ווייל מען וויל פארכאפין דיא שפעטערדיגע זאך פאר דיא ערשטע. ב', ירבו עצבותם אז מען ווערט עצבות, אחר מהרו ברענגט איין עצבות דיא אנדערע. ג' ירבו עצבותם, אז מען ווערט "עצבות", איז אחר מהרו, איז דאס אגאב צו דיא סט"א ר"ל.

ל) מאדמו"ר ז"ל, אמאהל האט דער בעל דבר געהאט צי טאן אויף יעדער זאך באזונדער, היינט האט עהר געפינען א גרינגען וועג, דאס וואס עהר לאזט נישט צו קיין שמחה, און דאדורך פירט עהר אריין אין אלץ.

לא) ר' יו"ט שמחה אמר שני דברים מאדמו"ר הזקן זצ"ל, א', אמר קינדערלאך פיליוועט דיא הרהורי תשובה וואס קומען ביים טאנצין, זייא שטייען נאך העכער פון דיא הרהורי תשובה ביים דאווענען, ווייל זייא זענען צום אמת.

לב) ב', אמר מדוע דרכי הגוים צלחה בעוה"ז, עבור שהם תמיד בשמחה, מכל שכן א יוד האט א שמחה של מצוה, איז דאס גאר גרויס. וסיים איך זאג אייך צי קינדערלאך, אז איר וועט שטענדיג זיין פריילאך, וועט אייך גארנישט פעהלין.

לג) מבנו זצ"ל, הדרוביטשער זצ"ל אמר ערבה שמקחה רק אחד גרוישין, היא כל כך גדולה, עבור שעושים המצוה בשמחה, מכל שכן כשלומדים מעט גמרא בשמחה, הוא בודאי גדול מאוד.

לד) אדמו"ר הזקן זצ"ל אמר פעם שהוא אוהב לבעל הבית, החסידים שעמדו שם, כבשו פניהם לארץ בשמעם שהוא אוהב בעלי בתים ולא חסידים, אח"כ פירש להם דבריו, בעל הבית כשקם בבוקר, הולך סביב החצר לראות מה שצריכים לתקן אצל הגדרים והמעקות וכו' וכו', אין עהר נעמט אלץ אין זינען אריין עהר זאל דאס שפעטער פארריכטין, כן הענין כשאדם קם בבוקר צריך להיות בעל הבית על עצמו, שידע מה צריך לתקן היום.

לה) מאדמו"ר (שליט"א) [זצ"ל] מה שאמר לר' א', כל אחד צריך לראות במה הולך הזמן, והראה לו האברבנאל על פסוק ואת להט החרב המתהפכת לשמור את דרך עץ החיים, שזה הוא הצרות והדאגות שסבבוהו מבניו מהריגת הבל, וזה היתה סיבה שנטרד, ולא היה יכול לבוא למטרת האמת, והעצה הוא שכל אחד צריך לדעת על כל מה שעובר עליו, שזה הוא לו לנסיון, ועי"ז לא יפול כלום מכל מה שעובר עליו.

לו) אדמו"ר הזקן זצ"ל היה פ"א בלאישען, כשנתנו לו סעודת הערב וועטשערע, הכיר על אחד שלא הביט בעין יפה על הוועטשערע, אמר לו וואס פאר א וועטשערע האסטו היינט געגעסין, אמר לו א שווארצין קראפניק מיט נישט, אמר לו אין א שווארצין קראפניק מיט נישט, קען מען אויך דיא נשמה דערטרינקען.

לז) בנו הרה"צ הנ"ל אמר כשלמד עם אביו זצ"ל, את הראב"ד שמדבר בענין אכילה, בין הדברים חזרו מה שאמר הקארלינער זצ"ל, כשמקררים את עצמם מתאות אכילה, נחשב זה לתענית, ואמר לו אביו כשמתענים כל היום, ובלילה כשמסדרים לפניו מאכלים טובים, און יענצמאל נעמט מען זיך הערשט מאכין א חשבון הנפש ביז וואנען מ'ווערט

נחלת צבי - ט קובץ במה למשנת החסידות ותולדותיה עמוד מס 50 הודפס ע"י תכנת אוצר החכמה

באגאסין מיט שוויס, און דער מאכל ווערט נמאס ביים אים אין די אויגין, אט אזוי דארף מען אויס הארעווען מקרר צו זיין תאות אכילה.

לח) מאדמו"ר ז"ל אמר פעם אחת, דער בעסטער מאכל איז בייא אונז דעם וואס מיר האבין שוין גיגעסין, און דער ערגסטער מאכל איז, דעם וואס מיר דארפין הערשט עסין.

לט) מאדמו"ר (שליט"א) [זצ"ל] ביום אחרון של פסח (תרפ"ט) כשטבל פרוסת המצה ברוטב הדגים שהה זמן מה, ואח"כ התאונן מאד בהתמרמרות על הפסח שהלך, ואמר היינטיגער טאג איז שוין נישט גלייך צי די פאריגע טעג, וואס מען איז אפ געהיטין און ארים גיצאמט פון אלע זייטין, דהיינו וואס מ'זאל עסין נאר שמורה, נישט געברוקט, ניטש אין אלע כלים, און נישט אוועק שטעלין אויף יעדין אורט די כלים, והיום כבר נפרצה החומה בשרוי', ועוד הרבה קולות, וכבר ניכר השינוי וההבדל הגדול בין ימים הראשונים, והיום.
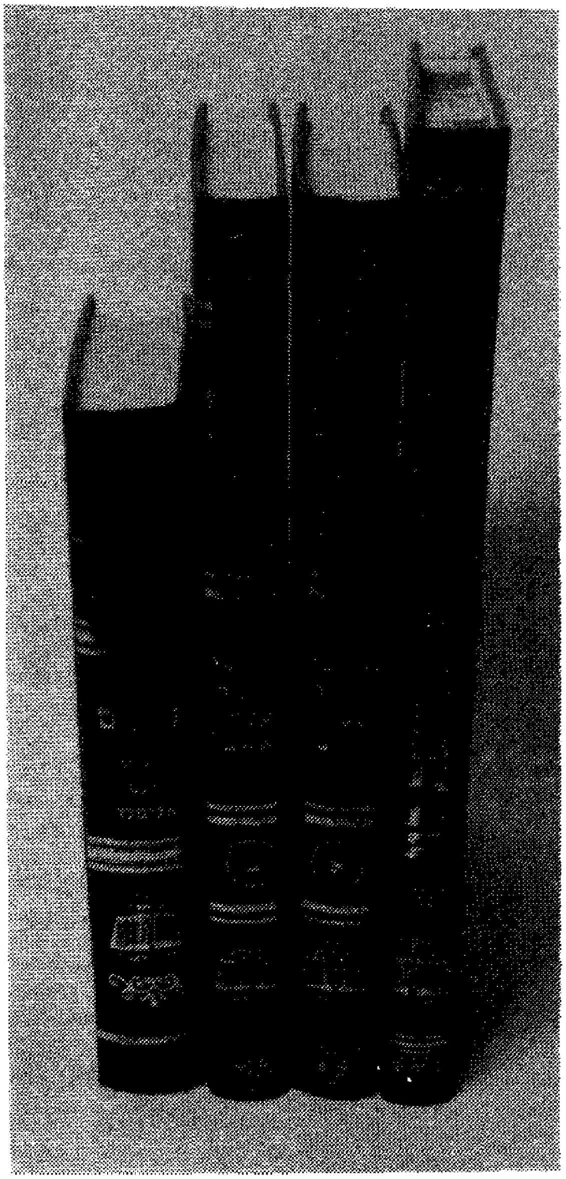
מ) אדמו"ר הזקן ז"ל אמר, כשמדברים דיבור מהצדיק זה בבחינת תושבע"פ, וכשמספרים סיפור זה בחינת הגדה.